

אלו הן

פסוק ח" שנה תשס"ה חינוך הבנים פסגת המצוות והמעלות כולן!

301

על פי

דרשו רבותינו ז"ל בילקו"ש (פראשית כ"ג י"ג י"ד במד"ר נח) "ויבוא אברהם לספוד לשרה" מהיכן בא? ר' לוי אמר מקבורתה של תרה לשרה בא. א"ל ר' יוסי והלא קדמה קבורתו של תרה לקבורתה של שרה שתי שנים. אלא מהר המזריה בא ונתת שרה מאותו צער, לפיכך נסמכה פרשת העקידה ליהיו חי שרה.

ביאר מרן הגרא"מ שך זצ"ל אין מונת חכמתו לבאר מהיכן הגיע אברהם באופן פיזי, אלא מאיזה מעלה בא לספוד לאשתו. ר' לוי אמר "מקבורתו של תרה"! כלומר מקבורת העבירה זרה של תרה אביו. והיינו, שאברהם אביו ע"ה הספיד לשרה שכל הכוחות הגדולים שסיגל לעצמו ועל ידם ביער את העבודה זרה של אביו, היה זה אודות שרה אשתו, שתמכה ועודדה אותו, ובזכותה הצליח לבער את העבודה זרה של תרה.

ורבי יוסי אמר "מהר המזריה בא". כלומר בדכ עקידתו של יצחק, דהנה כאשר נקרא יצחק על ידי אברהם אביו לילך לעקדה, הלך עימו בעצה אחת, ככתוב "וילכו שניהם יחדיו" גם אברהם אביו ע"ה וגם יצחק אביו ע"ה הלכו מתוך הצון ושמחה, למסור עצמם על קידוש השם. הבו לחובה ואב לזכות! וזה פלא שאין כדיגמתו. הרי כל אותו הדור היה מלא גילולים ושיקוצים, ומניין לו ליצחק כוחות למסירות נפש כל כל גדולה. אלא ודאי כל זה נסכה שרה אביו, שהערישה בבנה יצחק תורה ודעת, הונכה אותו ישמרה עליו מכל משמר, לגדלו לתורה ויראת שמים בהירה וצרופה, וכמו שמוצינו שעמדה על המישור לבל ילמד יצחק מדרכי הרעים של ישמעאל ילכך כילקה אותו מכותם, מכותה עקר יצחק עצמו על גבי המנוכה. זה מונת המדרש: מהיכן בא אברהם להספיד את שרה? ממששה העקידה בהר המזריה!

ומתוך מאורו המופלא של מרן הגרא"מ שך זצ"ל מבואר שכאשר אברהם אביו ע"ה בא לספוד לשרה, ביום מותה, כאשר מתו מוטל לפניו, להמליץ וישר בעדה, לעשות לה נדת ויה לפני הש"ת. לא בחר אברהם להספידה בדרך שהוא לכאן גדול יותר, שלא הטאה כל ימיה, כמו שדרשו הג"ל "מאה שנה ועשרים שנה שבע שנים", למה נכתב כך? לומר לה, בת מאה שנה עשרים לחמא, מה בת עשרים לא הטאה שאינה בת עינשין אף בת מאה בלא חמא, וכיודאי אברהם ידע זאת היטב.

התורה כיון ששרה אביו ע"ה, מאד עשרים ושבע שנים לא הטאה, למה אברהם אביו ע"ה מספידה רק מחר המזריה, מכותה בעקידה יצחק אביו ע"ה. לא יכול היה להספידה שכל ימיה לא הטאה, לא חוב ימיד אלא כל ימי חייה, מאד עשרים ושבע שנים ללא חמא?

אלא מבואר מכל זה עד כמה גדולה מעלת יחובת חינוך הבנים, שכאשר אברהם אביו בא להמליץ וישר על שרה אביו, מעמתו מיטה לפניו, אינו בוחר להספידה שכל ימיה לא הטאה, אף לא חמא אהלו, אלא עומדיה והשקיעה לחנך את בנה את יצחק, לעמיד על משמרי חינוך ישרה, ולגדלו לתורה וליראת שמים יתנו שעה המבשר, שיה האדם בעולם היה ישר מאשית, שלא חמא בעצמי מאד עשרים ושבע שנים! והערים נפלאים ומבדילים!

לאור הדברים האלה בשרה האף ישרה שכל ימיה לא הטאה ויפנה דיתה ויה

(3) ע"כ א"ח

(2) ע"כ

ויבא אברהם לספור לשרה ולבנותה ולכאורה
 חמתה הא בכי הוא קודם הספד, דג' ימים
 לבני שבעה להספד כדאיתא במז"ק דף כ"ז
 ע"ב. וצריך לומר כי הספד פירושו לדבר
 בשבח הנפטר שמוה יחפורו לבנות ולהוריו
 ודמעות ולבו בדור כשר אין צריך לעורר בדברי
 שבת, שהידיעה בעצמה שהצדיק מח כבר
 יודעים שהוא הפסד גדול ובוכין עליו ורק

ונראה לתרוץ שידאי שרה לא נצטערה על עצם עקידתו ופטירתו של יצחק, אלא
 כיון שכל ימיה גדלתו לתורה, ומסרה נפשה לחנוכו לתורה יטעויה, והיתה
 רגילה לעודדו ולהמריצו שישקוד על דלתות תורה"ק. בניתה חפיצה יותר שבנה יהיה
 על קידוש ה' משימות על קידוש ה', כדי שימשיך להגות בתורה"ק ולהנהיג את הדור
 כיד רמה אחרי אביו אברהם, להשיב ליבם של ישראל לאבינו שבשמים, ולכן
 נצטערה בהבינה כי נלקח יצחק מקרבה, ומרוב כאבה ע"ז פרחה נשמתה.

אחר שכבר עברו ג' ימים שכנו עליו צריך
 לעורר בדברי שבת שלא ידעו איך שראוי
 ולבנות ביותר עליו, וכדי לילך במעשיו, אבל
 בדור ובמקום של בני חת שאין יודעין מעלת
 צדיק, הוצרך אף בני ימים הראשונים לספד
 לשרה שידעו אף בני חת הפסד הגדול שיש
 במיתתה, ובכ"ז גמ' וצ"ל שצ"ל לבנות, וכעין זה הא
 דבסוטה דף י"ג ע"ב אר"י שהקב"ה הספיד
 וימת סם משה, וסמליון אמר וימת סם משו
 ספרא רבא דישראל, שר"ג סובר שבדור גדו
 כזה סגי להספיד את משה בשמו לבד שמשו
 סח וכבר ידעו את ההפסד הגדול, וסמליון סוב
 דאף בדור הגדול הזה הוצרך לומר השב
 דספרא רבא לידע שעל ענין זה צריך לבנות
 ביותר, מאחר דהיו על כמה דברים לבנו
 בדחשיב התם, אמר שע"ז צריך ביותר.

ומצינו קצת כעין זה אצל רבי יוחנן, בגמרא (בי"ט פד) שכאשר נפטר ריש לקיש
 החברותא שלו, היה רבי יוחנן מצטער הרבה, והולך וקורע בגדיו ובוכה
 ואומר היכן בר לקישא, היכן בר לקישא, עד שנעקרה ממנו דעתו ונשתטה, והתפלל
 עליו חכמים ונפטרו. ולמרות שבשעה שנפטרו לרבי יוחנן עשרה בנוי, היה הולך
 ומנחם למרי נפש האבלים באותה השן שנשארו לו מהם. (בי"ט קטו) ומיהת עשרה
 בני לא הוציאה את ה' יוחנן משלוותו ומדעתו, אך כאשר נפטר החברותא שלו,
 הש רבי יוחנן היסרון בעסק התורה, עד כדי כך שנעקרה ממנו דעתו ונפטרו, כי היא
 חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה.

(5) י"ס ש"מ"ה

ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו
 אשר בקצה שדהו בכסף מלא
 יתננה לי ובו' (כ"ט ט"ו) ערש"י בכסף מלא,
 אכלס כל ש"ס, ולכאורה קשה, לעיל אמרו
 בני חת לו, נטיף חלקים חמה עמוכינו,
 ופירש הרשב"ם דאמרו לי שהוא לא צריך
 לקנות, וכן מובאר ברמב"ן כאן. וא"כ
 אמאי רנה חננה דוקא לקנות מערה
 המכפלה צממן.

גודם הניחה בהליכות עולם של אבליו,

ושבחו הוא מרובה, אזי הספדו עיקר
 לבני משום הכי בחורבן בית המקדש⁴¹
 קרא הקב"ה לבכי על הנהגת עולמו, שע"ז
 זה נשתנו סדרי העבודה ועוד הרבה⁴²
 שלא כרצון הקב"ה כביכול, והוא מרובה
 על הספדו על כמה צדיקים שנהרגו
 בחורבן בית המקדש⁴³, משום הכי כתיב
 תחילה "לבכני" ואח"כ "למספד". משא"כ
 כאן מיתת שרה לא גרמה לאברהם שינוי
 בהליכות עולמו עוד, שהרי כבר נתגדל
 יצחק בנה שהוא החכלית, והספדה⁴⁴ רב
 ע"פ חשיבותה, משום הכי הקדים "לספד
 לה" ואח"כ "לבנותה" {ומש"ה כתיב בכ"ף
 קטנה, ללמד שהבכי היה מעט אבל
 הספדה היה רב}. וכיוצא בזה כתיב
 בשמואל ב' (א,יב) כמיתת שאול "ויספדו
 ויכבדו", היינו משום שלא נשתנו הליכות
 עולמו של דוד לרעה ע"ז מות שאול,
 והספדו היה רב ע"פ שבחו.

(4) ק"מ ע"כ

ויבא אברהם לספור לשרה ולבנותה: דרך
 העולם תחילה לבנות כינו לבין עצמו
 ואח"כ להספיד ברבים³⁶, וכמו שכתוב
 "ויקרא ה' לבני ולמספד" (ישעיהו כ"ב,יב).
 אלא משום שהיה אברהם בא ממקום רחוק
 לשם³⁷, ובין כה וכה נתקבצו חמון העם
 סביב הבית, כדאיתא בסנהדרין (מו,ב)
 דמשהי לה לשרה לפני קבורה יותר מן
 המורגל עד כוא אביהם³⁸, מש"ה נדרו
 להספידה תחילה ברבים³⁸.
 ועוד יש הבדל בענין המת ואבליו, אם
 המת גודם לאבליו שינוי בהליכות עולם
 של אבליו, וצ"ע³⁹ מרובה יותר משבח
 המת עצמו⁴⁰, אזי הבכי קודם ועיקר
 להספדו. משא"כ אם להיפך, שאין המת

40 כלומר, שני תנאים — גם אין שבחו של המת מרובה כ"כ, וגם מותו גרם
 לדרם ושינוי גדול אצל הנשארים כאן, אי"כ העיקר הוא הבכי על אלו שישארו בעולם, וההספד הוא
 ספל, שהספד הוא סיפור שבחי הנפטר.

ינראה לימר לדוע לקבורת המת הו
 מניח כדאיתא בסנהדרין (מ"ו) יב
 נפסק ברמב"ם (פ"ז ס"ג ח"א) ואיתו
 נפסקים דיקדו דוקא לקנות כל מניח ול
 לטוול נפנס, על פי מה שמניח הבת החיי
 (סימן תמ"ט ס"ק ד') בהנהגת הקדו
 להקליפות יונקים מאוסן המניח הנלו
 לאדם נחנס, וכן מניח נסיון חנ"ה (כ'
 מן הדא"י הקדוש כשהיה קונה או
 מניח לא היה מקפיד לדעת כמה יתן א'
 היה פורט כל מה שהיו שולחן איתו כפי:

(1)

חשובה שלב (7) שו"ת חתם

שלום וכ"ע לירידי הדב המא"ה החרון המופלג ומפורסם
כש"ת מהר" בער נ"י אב"ד דק"ק איינטיץ יע"א :

יקרתו הניעני מה בקריה חולית בעקקי צרבות ונפשו היפה
צטאלתו על דבר ציה הקצרות שצעיור דגילים לקצור
להניח הראש ללפון ורגליו לדרום ופתח שער הכניסה להקצרות
הוא לדרום ומחמת דרום המקום שנחפלה פה אל פה רוצה
לשנות להחטיל שורם אחרת מתורה למערה הראש למזרח ורגלים
למערב אם יש קפידא ולשנות מהרגלי יפה כ' פר"מ דמוקדיא
דב"ג ק"ב תבואה שלל ה' מוקפידים בלודים שהרי חפרו כוכין
לאורך ולרום המערה כמבואר בסוגיא אלא שחלא צדוף כ'
א' נקרא ק' החיים שם כ' לקצור מלשון לדרום ולא כ' שם
טעם וסוף נדר הס"ס הנ"ל אלו דברי פר"מ גם צעיני יפלא
מאיך הרגילות לקצור מסומן דוחו' בקצרות מחו' ונק"ק פ"ב
קוברים ראש למערב ורגלים למזרח ומ"ע הנח להם לישראל אם
אינם בניאים בני בניאים הם וכל דבר שצ"ד של עטה מוקפידים
כשם עליו הקצ"ה מליד עיניהם הנח מרגלם בקומת דלגשי
דקוברים הרגלים נדר פתח שער בליטה ריליאה לרמת האמות
צחתיק החיים ששחיד לעמוד תקצרו וללחץ דרך שער והוא
בענין שחננו חפוסקים להלנים צחכריכים ישיב לרמו שעתיד
לעמוד במלגוסו ס"ג דכוותי' והנה טעם זה מופרך קלח דהא
מתי ח"ל מתגלגלים חחת מחילות ולא ילאו השערה ורגל אני
לומר שעי"כ חקרו בצרכה אהבה לומר וחיליכו קוממות להרבו
לאפקוי לאחר מיתה ע"י נגבול אלא צחיים קוממות דלאחר

הוניה צמון החסי' יבוא"כ לשם אכל לא קוממות כ"א מתחמ
המחילה ואם כן האו טעמא ברכא הוא ומ"מ רמו אמורא איח
בה והנה כשאו דולים לכסוע לאה"ק מוודיחנינו שחננו
מפוזרים לאירבוא יש לפנינו צ' דרכים או כסוע מלפון לדרום
עד הים חחמעי ומשם הופך פניו למזרח לא"י או כוסע ממערב
למזרח לקונסטנטינא ומשם הופך פניו לדרום וכל לא"י וע"כ
צחפילחיו אלו הופכים פנים מזרחית דרומית כמבואר בש"ע
א"ה סי' כ"ד וצט"ז סק"ב וע"כ נכון לקצור או ראשו ללפון ורגלים
לדרום שיחבנגלו דרך דרום ובמ"ש צ"כ החיים הנ"ל או ראשו
למערב ורגליו למזרח שיחבנגל דרך מזרח כנלע"ד והשתא לפ"ז
לק"ת מש"ס דמיני צא"י דמחיים קמים עומדים לע"ל וצמקומם
ישומו על דגליהם ע"כ אין קפידא צדוחו' מה שאין כן צח"ל
וצא"ס והשתא אם דולים בני עירו להשכיב ראש למערב ורגליו
למזרח הרי כמו ראש ללפון ורגלים למזרח ורק משום שינוי
רגילות לכאורה יש להוכיח דאין קפידא כל כך מדאמרי' שלחי נאי
דכרכו לאפקוי ראשו צ"ן צרכי ע"ש והוא דבר דחוק שיהי' ראשו
מוכבב צ"ן צרכי אפי' בני ומ"ט לא קאמר דכרכו לאפקוי מוכח
שלא בדרך הרגילות סכ' חוק' צ"ב ק"ה ע"א ד"ה צדוק וכו' יע"ש
ולמהרש"א משה"ג גם הרש"ס סיבר דהי' להם רגילות ככך אלא
דהיינו שלא השגיחו ליד הי' מושבב ואם כן קשה מאי טעמא
לא אמרו דכרכו למעיני שמלאוהו מושבב שלא בדרך הרגילות
אע"כ יכולים לשנות מהרגילות וכהי מכל מקום כיון דכרכו רגילים
ומהי"ה אם אינו מושבב כמודגל אינו לדיד לצדוק כ' אמות להלן
ומשם דחילין צדוב אכל עכ"פ לדיד ליטול כדי חפיכה ומש"ס מוקי
ליה צראשו צ"ן צרכי שאז אפי' כדי חפיסה אינו לדיד ליטול
אם כן מוכח מזה צדבב שאין צו קפידא כל כך יכולים לשנות מן
הרגילות והשתא אם יכולים להשכיב ראש למערב ורגלים למזרח
לדאז אין קפידא צעיקר המכהו כול"ש משום שינוי רגילות ליכא
לכ"י ומה טוב אם אפשר שיבשחו עוד שער א' לרד שכנגד רגלי
הקבירים לקיים מה"ג הנ"ל כאמור ואם גם זה א"א לקצור ראש
למערב פשיטא דהכל מותר ואין דבין אפשר משא"ל ורגילה מן
צ"ד כ"י סס"ב קק"ד ומה נעשה ועויתחיו גורמים שהעולם לא
לנו להיים ולנהיים עד ירכיב ה' לנו וכדינו צארן צב"א :
יעגנו כאיר צקר ליו' ה' ה' אול חקנה"ל. משה"ק קופר מכפ"דע:

(6) ע"פ

הראשונה ועין בהות יארד (סוף הל"ה)
דטפי הידור ידקדוק מליה אם קינה מליה
מניסו מלצה במנס. דלא הוה מסערה
דחנס, עי"ש.
וא"כ אברהם אבינו בוודאי קיים מליה
קבורה המת בשלימות, ומכיון הכי
רצה לשלם בכסף מלא לייקא יכו"ל, יבפרט
שהרגיש אברהם שיש צמעת המכפלה הוה
של קדושה כדאיחא בפרקי דר' אליעזר
(פ' טו.) דצטעה שרן אברהם אל הבקר,
צרה הבקר יכנס למערה המכפלה ויכנס
אחריו שם, ומלא שם ארס וחיה שוכנים
על המטות וישנים ונרות דולקין עליהם,
וריה טוב עליהם כריה נוחה. לפיכך חמד
אח מערה המכפלה לאחות קבר, ומשום
הכי רצה לקיים המצוה בשלימותה, ושילם
כסף מלא.

יש לומר עוד טעם אחר לא נטל אברהם
אבינו את מערה המכפלה בחנם
והקפיד דווקא לשלם כסף, עפ"י מה
דאיחא ריש מס' קידושין (ב.) דלומדים
דכאים מקדש את האשה בכסף מההקיס
של קיחה קיחה משדה עפרין, ודיע
לאברהם אבינו קיים כל המורה כדאיחא
צימא (כתב) נמלא שהיה ידע דדין זה
דקידושין נעשה בכסף נלמד ממנו, ומיד
אחר קבורה שרה שלא את אליעזר לשליח
קידושין צעבור יתקן א"כ הדרך אברהם
לחדש החליט דין של קידושין בכסף קודם
ששלה אליעזר, ומש"כ הקפיד דווקא לקניה
בכסף. ואע"פ דאין מקדשין בכסף כדאיחא
בבית שבוואל (אבה"ע סי' ל"א ס"ק ה' כ"ט)

החדש בקדושין חי הסיח' אכל איחא בר"ן
ריש קידושין דכיון דידעוין דאשה נקנית
בכסף מסערה ידעוין דשה כסף בכסף
(דלא כמס' ט"ו.)

בלדיקוס, אבל ברשעים וזרו רשעים מרחם ומחלם מ. ד. עכ"ל הירושלמי, ומוכח מדברי הירושלמי דישמעאל היה עוב מלידה, ואחר כך הוא נתקלקל.

תשובה לרבינו יונה (שם ב' אות י"ג, וס"ב) נזכרתי דמחל לטון גירות גם בעשי, בצראשית רבה וס' י"ג, ר' יהושע בן לוי אמר, נפן (שם) דעמו להבטיי. מחלה שמחל לו הקב"ה כו' ע"ס, ובאמי רק להעיר.

ועיין בראשית רבה (מ"ח, ח"ל: ג') הן שנקראו בשמם לפני הקב"ה עד שלא נולדו, יחם יבלמה ויאשיה כו', ויש אומרים חף ישמעאל באומות. ובפירוט הידי משה כתב, ח"ל: כתב האב"ח, דיש אומרים סברי שישמעאל עשה תשובה, דאי לא בן, למה נקרא בשמו קודם יצירתו כמו בלדיקוס, אלא ודאי שעשה תשובה, עכ"ל. ולא זכר דברי הירושלמי ח"ל דאמר בן להדיא הרגעה נקראו כו', ומפרט עד כדון בלדיקוס כו', ומדברי הירושלמי דאמר אבל ברשעים וזרו רשעים מרחם, מוכח עוד יותר, דלא לצד שעשה תשובה, רק דגם היה עוב מלידה, ואחר כך הוא נתקלקל, ומיניין. ועיין עוד מה בפרקי דר' אליעזר (פ"ק ל"ג, דמוכח שם קצת להיסוף, דקראת שם ישמעאל קודם ללידתו הוא על-יחס הרע שפסיד לעשות

6 ועיין בספר שערי גן עדן לר' יעקב קאפיל ח"ל (ספר אורח בדיקוס דין י"א), שכתב שם, ח"ל: וישמעאל שסורם נשמתו בימין ופיר הליקושים פתח אחר פתח י"ד דיה כל פלג, הוא עלתו נחברה, כחומר חכמינו ח"ל וי"ג ל' ה' תקצר בשיבה טובה ויעל מו' ש"ה, שישמעאל חזר בחשונה, ורעו גם בן לעמוד יצברתי ויחזרו לקדושה, ואין נרין לפרטו, כי קל ויחמר הוא מעשי, עכ"ל. ומוכח מה קצת לפי דרכינו, דגם ישמעאל היה נהפך ישראל מומר לעכו"ם 16 - לא עושים מחולדה.

לישראל, ע"ס היעוצ"ה, ומוכח דהיה רע מחולדה, ובאמי רק להעיר.

ושוב ראיתי הירושלמי נרכות וי"ה ח"ה ח"ל: הרגעה נקראו עד שלא נולדו, יחם וישמעאל ויאשיה ובלמה, יחם וקראת את שמו יחם ולפי י"ה, ישמעאל דכתב שם י"ה י"ה וקראת שמו ישמעאל כו', עד כדון

12

13 מקראות שאלים מה ק"ח

1. איתא בנ"ס (תנ"ת ד) "שלישה שאלו שלא כהונן, לשנים השיבו כהונן, לאחד השיבדו שלא כהונן, ואלו הן אליעזר עבד אברהם ושאל בן קיש ויפתח הנלעדי".

ושמעתי מאחי הרב ר' שמעון שלישיא בשם הגרא"ם שך שליט"א, שביאר את ההבדל ביניהם. שאליעזר עבד אברהם ושאל הסלך שאלו בענין שידוכין, אשר כידוע שהיוונים בהשגחה פרטית מיוחדת מחקביה הושב ומוזוג ויוונים, ולכך היתה להם הרגשה שיכולים לסמוך על כך, שלא יודמן להם מי שאינו ראוי והגון, אמנם יפתח נדר נדר מצוה להקריב קרבן להש"ת, והיה עליו לחשוש שמא יודמן לו דבר טמא, ולכך השיבדו שלא כהונן.

תרכו

14 מקראות שאלים מה ק"ח

ד' שאלו שלא כהונן לגי השיבו כהונן והם אליעזר וכלב ושאל ושאל ויפתח השיבו שלא כהונן (תענית ד' ד.)

1. נלע"ד בהבנת טעם הדבר מה שהשיבו כהונן לאליעזר וכלב ושאל טעם מיפתח כי אליעזר עשה הניחוש במה שהדעת מהיויב יותר כי אמר והי' גי' אשר האמר שתה וגם נמלך אטקה וגו' שהוא ודאי בימן 6 ללב טוב בעשיית גמ"ח, והוא קרוב למהת אאג"ה, ואליעזר הטב בדעתי כי ודאי מידה כזו לא תמצא בשפה ובדומה משום חגי לא הי' לזה יפן כלב שאמר והי' האיש אשר ילכד קרית ספר וישפוט את שוה הי' גי' אצלו לדבר בהור שבבושת האויבים או לא הי' אפשר להית כי אם ע"י אדם בשר שיחיי יבנה להפיק גם המכניס עליהם

1. במרום, ובכאה"ב (שע"י ב"א כ"ד) וזוהי ביום ההוא יפקוד וגו' על צבא מרום, ואח"כ על מלכי האדמה כנודע ד"ו, וד"ו ג"כ בשאל (שמואל א' - י"ז) לגבי גלית הפלשתי שנדומן לו כהונן, משא"כ יפתח שפלה כמי שיצא מהפתח (שופטים י"א) ול"ו אין שום הכרע דעת שיצא מהור אי ממה מצוה השיבו לו שלא כהונן, ויש לומר בביאור טעם כי אליעזר ושאל וכלב הי' הניחוש עלהם אם האיש יעשה דבר מצוה, משא"כ יפתח זה 11 פשיט.

גם י"ל דמישי"ה השיבו שלא כהונן מפני יתה בענין קרבן ד' יהי' גנאי דמוכח הי', משא"כ באליעזר וכלב לא הקפידו עליהם.

15

15 מיכתי צחק

השראת השכינה - במשכן, בבריאה ובבתי ישראל

וברכה מצויה בעיסה ועין קשור על האהל ומשמחה פסקו וכשבאת הבקה חזרו (ב"ר).

1 והנה שלושה דברים אלו - נר דלוק מע"ש לער"ש, וברכה מצויה בעיסה, ועין קשור על האהל, היו דברים שמצינו באהל מועד. נר דלוק מערב שבת לערב שבת - זהו נר המערבי שבמזורה, וברכה מצויה בעיסה - היה גם שבלחם הפנים על השלחן שהיה טרי כל השבוע, וגם במשכן היה עין קשור על האהל להראות על השראת השכינה. וכולם היו גם באהלה של שרה, כי באהל שרה שרתה השכינה והיה האוהל במשכן. 6

11 ע"ן ברמב"ן בהקדמתו לפי ספר שמות שכתב שפרשיות המשכן נכללו בספר שמות, משום שספר שמות הוא ספר הגאולה, וז"ל: והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם. וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקב"ה והשרה שכינתו ביניהם. אז שבו אל מעלת אבותם שהיה סוד אלוהים עלי אהליהם. והם הם המרכבה (ב"ר סי' מז אות ח'), ואז נחשבו גאולים, ולכן נשלם הספר הזה [שמות] בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד, עכ"ל. הרי שהשכינה היתה שרויה באהל האבות וזה מה שכתב רש"י ששלושה דברים אלו הם מטום שהשכינה היתה שורה באהלי האבות.

16 ונראה ממשמעות הקרא ד"שכנתי בתיכם" שמעלה זו קיימת במקצת בכל בתי ישראל, ולכן השולחן שבכל בית ובית דומה למזבח. ולפי זה יש לבאר כינת חז"ל במאמרם בשבת (פרק במה מדליקין משנה ז'): "על שלש עבירות נשים מתות בטעה לדתי על שאינן זהירות בנדה, בחלה, ובהדלקת הנר". שלושת הדברים הם כנגד שלושת המעלות שבאהלה של שרה: נדה - כנגד עין קשור על האהל, כי טהרת המשפחה מראה על השראת השכינה ושם השם השרוי בין איש לאשתו, ובלא זה אש אוכלתן (בגמ' סוטה יז, א): חלה - כנגד לחם הפנים, וברכה מצויה בעיסה; הדלקת הנר - כנגד הנר הדלוק מע"ש לע"ש. שלושת המצוות האלו קובעות את הבית למקום משכן, ובלעדיו אין מקום להשראת שכינה, ולכן אלו שאינן זהירות בהן מתות בשעת לידתן.

6